

Іванюшева Н. В. (2019). Роль дитячої пізнавальної книжки для нечуючої дитини. Н. Іванюшева. Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості : Зб. тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 11–12 січня 2019 р.). – Х.: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – 17 -19 с.

РОЛЬ ДИТЯЧОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ КНИЖКИ ДЛЯ НЕЧУЮЧОЇ ДИТИНИ

Іванюшева Н. В. перекладач жестової мови
м. Київ, Україна

Дитяча пізнавальна книжка є одним з важливих засобів виховання дитини-дошкільника. Маленькі діти люблять казки, ілюстровані книжки, гарних добрих героїв у книжках-розмальовках. Це цілком справедливо, бо дитяча художня література не дарма є джерелом культури, постачальником реальних знань та сильних вражень, ознайомленням з доступним і приємним [5, с. 32]. Це – перший наставник для формування дитячої культури в поведінці, сприйманні, розумінні, відтворенні. З дитячої книжки починається формування індивідуальності дитини.

Цікава книжка впливає на всебічний розвиток дитини, розвиває мислення, підводить її до узагальнень і висновків, спонукає до порівнянь, розвиває пам'ять і уяву; допомагає краще розібратися в побутових ситуаціях, уточнити уявлення дитини, збагатити досвід, розширити кругозір, формує моральні риси маленької особистості. Означені аспекти є надзвичайно важливими і для нечуючої дитини, яка розвивається в умовах слухової депривації [1, с. 37]. Роль перших книжок у пізнанні інформації оточуючого важко переоцінити.

Актуальність піднятої проблеми викликана потребою у застосуванні методів психолого-педагогічної дії з першими книжками, зорієнтована на особистість нечуючої дитини дошкільного віку, що формується, з метою доступу до інформації, розвитку інтелектуальних, комунікативних і мовленнєвих компетенцій.

Чи зможе перша книжка стати для нечуючого вихованця другом, учителем, залежить великою мірою від наставників – батьків, вихователів. Це вони, маючи певний досвід, теоретичну, методичну підготовку, знаючи свою дитину, розуміючи повсякденну практику спілкування з нею, стають реальною конкретною силою, яка спроможна вплинути на ситуацію розуміння побаченого і висловленого. Важливо враховувати при цьому, як зазначають Кульбіда С. В., Пуцин Е. І., вікові особливості дітей, їхній індивідуальний життєвий досвід, компенсаторні можливості, мовленнєві можливості [3]. Актуальність використання дитячої книги зростає в сучасних умовах поступового освітнього розвитку нечуючої дитини і є одним з пріоритетних засобів пізнання. У сучасній сурдопедагогічній літературі існує незначна кількість напрацювань, в яких порушуються означені питання.

Учені-дослідники Дмитрієва О. І., Зборовська Н. А., Іванюшева Н. В., Кульбіда С. В., Луцько К. В., Пуцин Е. І., Савченко М. А. розкривають специфіку і особливості виховання нечуючої дитини, в тому числі і засобами ілюстрованої книжки [1, 2, 4, 5]. Зручні у

Іваношєва Н. В. (2019). Роль дитячої пізнавальної книжки для нечууючої дитини. Н. Іваношєва. Роль і місце психології і педагогії у формуванні сучасної особистості : Зб. тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 11–12 січня 2019 р.). – Х.: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – 17 -19 с.

користуванні і пізнанні нового є комплексні випуски «Української жестової абетки» (2005, 2006) [2, с. 1-64]. Вони не лише подають нову цікаву інформацію за абетковим принципом, перевіряють засвоєні знання за допомогою методичної частини: ребусів, кросвордів, логічно-мовленнєвих завдань, а й насичені посторінково яскравими ілюстраціями відомого нечууючого майстра пензля – Михайла Поплавка. Поряд із завданнями, спрямованими на формування розумових, сенсорних здібностей нечууючої дитини, подаються завдання для розвитку зв'язного мовлення в дактильній, жестовій і письмовій формах. Варто звернути увагу, що подані ілюстрації автора у посібниках для нечууючої дитини дошкільного віку займають 70 – 75% від загальної площі сторінки. Ілюстровані об'єкти, зображені на них, впізнаються дитиною, а кольорова гама – не занадто різка. Наповнюваність, послідовність ілюстрацій така, що нечууюча дитина з опертям на них, досить легко відтворює сприйняте нею. Крім того, ілюстративний матеріал сприяє розвитку художнього смаку і творчої уяви нечууючої дитини. Зважаючи на зазначене, посібники відповідають санітарно-гігієнічним вимогам до такого виду дитячих книжок, з урахуванням також і якості паперу, розміру і форми шрифтів, розміру подачі малюнкових жестів. Мовленнєві ігри, ігри-завдання наставникам можна використовувати як вправи для колективної й індивідуальної роботи. Увесь посібник чи окремі його сторінки можна використовувати як яскравий матеріал для роботи: пропедевтичної, ознайомлювальної, закріплювальної, узагальнювальної.

Важливе місце при роботі з такими посібниками відводиться розвитку мовлення, зокрема – роботі над мовленнєвими умінями і навичками [3, с. 65]. Матеріали дають змогу організувати роботу над побудовою діалогічних і монологічних висловлювань: повторення, переказ, побудова висловлювань на основі побаченого чи почутого зразка наставника тощо. Ефективними є при цьому створення наставником різноманітних тематичних мовленнєвих ситуацій, обов'язковими компонентами яких за теорією мовленнєвої діяльності є: мета висловлювання, умови, в яких воно відбувається, адресат повідомлення. Створення мовленнєвої ситуації допомагає нечууючій дитині побачити (наслідувати) не просто завдання, зрозуміти поняття, а необхідність найточніше і повно висловити свою думку у доступних і зручних формах мовлення. Чітко продумані мовленнєві ситуації сприяють також усвідомленому добору мовленнєвих засобів відповідно до мети та умов висловлювання, розкриттю і розширенню зорових, слухових можливостей нечууючої дитини. Це, безумовно, збагачуватиме як пасивний, так і активний як жестівник, так і словник нечууючої дитини.

Іванюшева Н. В. (2019). Роль дитячої пізнавальної книжки для нечуючої дитини. Н. Іванюшева. Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості : Зб. тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 11–12 січня 2019 р.). – Х.: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – 17 -19 с.

Спостереження за використанням нечуючим дошкільником завдань на сторінках посібників засвідчила, що така продумана і системна організація спільної комунікативної діяльності «наставник-дитина» сприяє розширенню пізнавальних можливостей дитини, формуванню форм мовлення, усвідомленню цілей поступової учбової діяльності, стимулюють допитливість і самостійність, створюють умови для індивідуально-творчої самореалізації. З іншого боку, системна робота з дитячою книжкою є невід’ємним структурним компонентом у підготовці нечуючої дитини до школи, зважаючи на те, що підготовчий клас відмінено. Основна мета цього напряму роботи – підготувати дитину до систематичного курсу навчання у початковій школі, пробудити і підтримати у дошкільника інтерес до дитячої книжки і бажання з нею спілкуватися, розвивати зв’язне мовлення дитини, сформуванню елементарні умінь орієнтуватись у книжці з опорою на такі показники: написи слова, підписи жесту, ілюстрації, тощо. Враховуючи зазначене, та на основі вивченого досвіду, варто обов’язково використовувати такі видання, як книжки-абетки, книжки-картинки, книжки-іграшки, книжки-планшетки, книжки-розкладанки, книжки-малюнки. Вони приваблюватимуть нечуючу дитину цікавою формою, ігровими елементами, образними ілюстраціями.

Спостереження засвідчили, що нечуючий дошкільник зацікавлений у використанні дитячої книжки, досить емоційно реагує на неї, включається у комунікацію і опановує інформацію. Хочеться висловити побажання, щоб подібних книжок для нечуючої малечі ставало все більше і більше. Це дасть змогу поповнити сурдопедагогічну спадщину авторськими виданнями з пізнавальним матеріалом, а нечуюча дитина отримає ресурс доступної і зрозумілої інформації.

Література:

1. Зборовська Н. А. До проблеми спілкування чуючих батьків глухої дитини // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Науково-метод. збірник. – Вип. 7. – К., 2006.

2. Іванюшева Н. В., Кульбіда С. В. Українська жестова абетка. Н. Іванюшева, С. Кульбіда. – Науково-методичний посібник (доповн. і доопр.). – К: ТОВ «Київська Русь», 2005. – 64 с.

3. Кульбіда С. В. Дотримання мовленнєвої норми при опануванні дактилем нечуючими учнями. – С. Кульбіда. – Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. – К.: Тов. «Поліпром»; 2007. – С. 65–76.

4. Мій перший буквар. Ілюстрований дактильно-жестовий словник. – Донецьк, 1999.

5. Савченко О.Я. Барвистий клубок. – Київ, 1998.